herpy

FRØER

Red Rain Frog

Scaphiophryne gottlebei

Scaphiophryne gottlebei er en lille, rund og stærkt farvet frø fra sandstenskløfterne i Isalo på Madagaskar. Ryggen har skarpt afgrænsede felter i hvid, rødorange, grøn og sort. Frøen bliver 3-4 cm, graver sig ned i sand om dagen og klatrer på klippevægge om natten. Den er truet i naturen, og der findes kun lidt dokumenteret viden om pasningen.

Familie: Microhylidae

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**3-4 cm** snude-kloak-længde
Levetid	**2 år**
Aktiv	**Nat**
Levevis	**Klippeboende og gravende**
Biotop	**Tørskov og klippeterræn**
Hudgift	**Ingen kendt**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 40 × 40 cm** L × B × H til 4 voksne dyr
Temperatur, dag	**20-25 °C**
Temperatur, nat	**17-20 °C**
Luftfugtighed	**65-85 %**
Vand	**Vandskål** dybde 1-2 cm
UVB	**Valgfri** Ferguson-zone 1
Kost	**Insekter**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Udvikling	**Haletudser i vand**
Æglægning	**I vand**
Kønsmoden	**12 mdr.**
Æg pr. lægning	**3-500**
Klækning	**3 dage**
Larvetid	**24-30 dage** fra klækning til metamorfose
Larvefoder	**Færdigfoder**
Yngelpleje	**Ingen**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
IUCN	**Truet (EN)**

Arten står på CITES liste II. Handel over landegrænser kræver CITES-papirer, også for opdrættede dyr, og papirerne bør følge dyret ved køb og salg. Madagaskars eksportkvote for vildfangede dyr har siden 2014 været 0, så lovligt handlede dyr er opdræt; bed om dokumentation for oprindelsen.

Om arten

Scaphiophryne gottlebei er en kugleformet frø i familien Microhylidae. Ryggen er glat og har et usædvanligt mønster af skarpt afgrænsede felter i hvid, rødorange, grøn og sort, mens bugen er grå og lidt ru. Farvenuance og tegning varierer fra dyr til dyr. Snuden er rund, øjnene er fremtrædende, og trommehinden er ikke synlig. Benene er korte og kraftige, bagfødderne har svømmehud, og fingerspidserne er udvidede til hæfteskiver. Under bagfødderne sidder hornede kamme, som frøen graver med, og forfødderne har kløer, som den kan holde fast med på lodrette klippevægge.

Hunnerne bliver 3-4 cm fra snude til kloak, hannerne 2-3 cm og er mere slanke. Nyforvandlede unger er en halv til en tredjedel af de voksnes størrelse. Arten blev beskrevet i 1992 af Klaus Busse og Wolfgang Böhme. Den er kortlivet og bliver typisk kun omkring 2 år; levetiden i fangenskab er ikke dokumenteret, og tallet i boksen er den typiske levetid i naturen.

Giftigt hudsekret er ikke beskrevet hos arten, men vask hænderne før og efter kontakt, og rør ikke øjne og mund, før hænderne er rene.

Udbredelse og levested

Scaphiophryne gottlebei findes kun på Madagaskar, hvor den er knyttet til Isalo-massivet i det centrale Sydmadagaskar, i 700-1.000 meters højde. Udbredelsen omfatter Isalo Nationalpark og områder syd for den.

Udbredelsen er lille, og bestanden går tilbage. Arten er lokalt almindelig i selve kløfterne, men sjælden uden for dem. Madagaskar tillader ikke længere eksport af vildfangede dyr, så dyr i handlen stammer fra opdræt.

Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

> **Oprindelig udbredelse:** Madagaskar.

LEVESTED

Scaphiophryne gottlebei lever i smalle, mørke og meget fugtige sandstenskløfter, hvor der næsten ikke vokser planter. Her er klimaet køligt efter tropernes målestok: typisk 19-22 °C, men med udsving mellem omkring 13 og 35 °C over året. Uden for kløfterne findes arten også i åbne, stenede områder i tør skov. Den deler levested med *Mantella expectata*, som holder sig til de mere åbne og solbeskinnede steder.

Frøen graver sig ned i sandet langs vandløbene eller sidder i huller og sprækker i klippevæggene. Om natten klatrer den på væggene, nogle gange flere meter op.

Arten er en eksplosiv yngler. Den yngler i grupper på nogle snese dyr, normalt med flest hanner, i november-december lige efter de første kraftige regnskyl. Hannerne kalder fra klippevæggene eller fra overfladen af midlertidige vandhuller, og æggene lægges i vandet. De klækkes efter cirka tre dage. Haletudserne er sorte om dagen og brungrå om natten; om dagen står de med hovedet ned i bundslammet og æder dødt materiale, og om natten svømmer de rundt og filtrerer partikler fra vandet. Mange skylles væk af regntidens vandmasser og forvandles andre steder.

Arten står som truet (EN) på IUCN's rødliste. Den var kritisk truet 2004-2008, men blev nedgraderet, da den viste sig at være mere udbredt og lokalt almindelig. De største trusler er tab af levested gennem brænde- og tømmerudtag, brande, overgræsning og minedrift samt tidligere indsamling til handel.

Læs mere: Opdræt af haletudser

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt dokumenteret viden om pasningen af *Scaphiophryne gottlebei*. Pasningen bygger på levestedet i Isalo og på pasningen af slægtsfæller som *Scaphiophryne marmorata* og *Scaphiophryne madagascariensis*; størrelsen på terrariet er lånt fra slægten.

Et par eller en lille gruppe på op til fire voksne dyr kan holdes i et terrarie på 60 × 40 × 40 cm (længde × bredde × højde). Frøerne bevæger sig kun lidt, så bundlagets dybde betyder mere end gulvarealet. Fyld bunden med 8-10 cm løs, fugtig, men ikke våd blanding af sand og lerholdig jord, evt. med sphagnum og lidt hakkede, sterile blade. Frøen graver og skal kunne grave sig helt ned.

Læg store stykker korkbark, flade sten og drivtræ på bunden, så der opstår sprækker og huler, og sæt en vandskål i et hjørne. Arten klatrer i naturen på klippevægge, så en bagvæg af kork eller kunstig sandsten med revner og afsatser giver frøerne noget at kravle på om natten. Planter må gerne være få og robuste, for frøerne graver dem op. Frøerne sviner kun lidt, så det er nok at skifte bunden hver anden uge til hver måned. Et netlåg over mindst halvdelen af loftet giver ventilation. Terrariet skal være tæt lukket i siderne, for frøerne er gode til at finde sprækker.

Nyforvandlede unger holdes enkeltvis eller i små grupper i plastbokse med fugtigt køkkenrulle i bunden.

TEMPERATUR

Om dagen skal der være 20-25 °C og om natten 17-20 °C, svarende til de køligere kløfter i udbredelsesområdet. Arten kræver ingen varmekilde og trives ved almindelig stuetemperatur. Temperaturen bør ikke komme over 27 °C i længere tid. Mål temperaturen nede ved bunden, hvor frøerne opholder sig, og placér terrariet uden direkte sol.

En vinterhvile er ikke nødvendig. Til avl bruges en tør periode; se under parring.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG FORSTØVNING

Luftfugtigheden skal ligge på 65-85 %, men det vigtigste er, at bunden er fugtig i dybden, mens overfladen må tørre lidt mellem forstøvningerne. Forstøv terrariet en til to gange om dagen med regnvand, osmosevand eller afkloreret vand, og sørg for, at bunden ikke bliver stillestående våd.

Stillestående, fugtig luft giver bakterielle hudinfektioner, så ventilationen må ikke ofres for fugten. Er bunden helt tør, tørrer frøerne ud og kan dø.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

VAND OG VANDKVALITET

Frøerne skal altid have en lav, ren vandskål på 1-2 cm, så de let kommer op igen. Skift vandet dagligt. Brug regnvand, osmosevand eller postevand, der er behandlet mod klor og chloramin. Padder optager vand og stoffer gennem huden, så rengør aldrig skålen med sæbe, og skyl den grundigt. Arten er en dårlig svømmer, så skålen skal have en nem kant.

Til avl bruges et vandparti, hvor vandet står 5-10 cm dybt og er omkring 26 °C; se under parring.

LYS OG UVB

Lyset skal være dæmpet. Arten er nataktiv og lever i mørke kløfter, og der er ikke dokumenteret noget behov for UVB. Et svagt UVB-lys, svarende til Ferguson-zone 1, skader ikke og kan bruges, hvis terrariet har levende planter. Tænd og sluk lyset med et ur, så dagslængden er omkring 12 timer, og sørg for, at frøerne altid kan grave sig eller skjule sig for lyset.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Scaphiophryne gottlebei æder alle slags små insekter og er grådig. Voksne tager fårekyllinger på omkring 6 mm, små dubia-kakerlakker, små melorme, fluelarver og lignende, og unger får fårekyllinger på omkring 3 mm og springhaler. Skift mellem flere slags foder, for frøerne kan afvise det samme foder, hvis det gives hele tiden.

Voksne fodres hver tredje eller fjerde dag med flere foderdyr ad gangen, og unger fodres hver dag. Pudr foderet med et vitamin- og mineraltilskud ved hver anden fodring, skiftevis kalk med D3 og et multivitamin. Nogle frøer spytter pudret foder ud i starten, men vænner sig til det. Fjern foderdyr, der er tilbage efter få timer.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Scaphiophryne gottlebei tilbringer dagen skjult i bunden eller i sprækker mellem sten og kork. Om natten kommer den frem og klatrer på klippevæggen. Arten er ikke aggressiv over for artsfæller, så et par eller en lille gruppe af samme størrelse fungerer godt, hvis der er skjul nok. Hannernes kald hører man især i yngletiden.

Håndtér ikke frøerne; de har ingen glæde af det. Skal en frø flyttes, så brug en lille plastbeholder eller fugtige, rene hænder. Bland ikke arten med andre padder.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hunnerne er større og rundere end hannerne, 3-4 cm mod 2-3 cm, og hannerne er mere slanke. Slægtens arter bliver kønsmodne efter omkring et år; tallet er ikke dokumenteret for *Scaphiophryne gottlebei*. Er kønnet uklart, sikrer man sig et par ved at holde flere dyr af samme alder sammen.

PARRING

I naturen yngler arten i grupper efter de første kraftige regnskyl i november-december. I fangenskab er avl sjælden; metoden er den samme som for *Dyscophus*-arterne og andre eksplosive ynglere: lad terrariet tørre ud i omkring 6-8 uger, hvor bunden kun fugtes svagt, og fodr dyrene godt op. Efterlign derefter et skybrud: fyld ynglebeholderen med 5-10 cm vand på omkring 26 °C, og lad det regne med et regnanlæg eller en forstøver. Dyrene parrer sig i vandet.

Avl i fangenskab er ikke beskrevet i detaljer for arten.

ÆG OG HALETUDSER

Æggene lægges i vandet, i midlertidige vandhuller i naturen. Antallet pr. lægning er ikke dokumenteret for arten; tallet i specifikationerne gælder slægten og spænder fra nogle få æg til omkring 500. Der er ingen yngelpleje, så de voksne tages ud af ynglevandet efter lægningen.

Haletudserne vokser hurtigt i konstant varmt vand, omkring 26 °C. De æder gerne fiskeflager og piller, som knuses fint. Skift en del af vandet ofte, så vandkvaliteten holdes høj, og del store kuld op i flere kar.

METAMORFOSE

Æggene klækker efter omkring tre dage. Larvetiden er ikke dokumenteret for arten; tallet i specifikationerne er lånt fra slægtsfæller, der yngler i midlertidige vandhuller, og haletudserne forvandles typisk efter tre til fire uger.

Når forbenene kommer frem, skal ungerne kunne komme op af vandet. Sænk vandstanden, og læg flydende planter, sten eller skrå bark, så de ikke drukner. Flyt de forvandlede unger til små opvækstbokse med fugtigt køkkenrulle.

OPDRÆT AF UNGER

De nyforvandlede frøer er en halv til en tredjedel af de voksnes størrelse. Hold dem enkeltvis eller få sammen i plastbokse med fugtigt køkkenrulle og skjul ved 21-24 °C, og fodr dem dagligt med meget små insekter, pudret med tilskud. Ungerne vokser hurtigt med varieret foder. Flyt dem til et terrarie med løs bund, når de er store nok til at grave.

Sundhed og typiske fejl

Scaphiophryne gottlebei er hårdfør, når miljøet er i orden. De typiske fejl er:

- Stillestående, fugtig luft, som giver bakterielle hudinfektioner. Sørg for god ventilation.
- For høj temperatur, især sammen med tør bund. Over 27 °C i længere tid bør undgås.
- Tør bund eller for lidt vand, som tørrer frøen ud.
- Mangel på kalk og vitaminer. Pudr foderet.
- Overfodring. Arten er grådig og bliver let fed.
- Klor, chloramin eller sæberester i vandet og på hænderne.
- Dyr med parasitter, især vildfangne. Køb opdrættede dyr.

En sund frø er rund med klare øjne og graver sig ned om dagen. Isolér en syg frø i et rent terrarie med de rigtige forhold, og søg en dyrlæge med forstand på padder, hvis den er sløv, hævet eller holder op med at æde.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.